

Zamonaviy rahbarlikning asosiy psixologik tushunchalari

Ro'ziqulova Amina Tatliboyevna

Navoiy davlat universiteti

Psixologiya kafedrası dotsenti,

Falsafa fanlari doktori, professor

Ahmadova Mahfuza Hamza qizi

Ta'lim muassasalarining boshqaruvi

yo'nalishi 2-bosqich magistranti

Annotatsiya: Ushbu maqolada zamonaviy rahbarlikning asosiy psixologik tushunchalari, rahbar va xodim o'rtasidagi munosabatlar, motivatsiya, emotsional intellekt, liderlik uslublari, qaror qabul qilish jarayonlarida psixologik omillarning roli tahlil qilinadi. Bugungi kunda samarali boshqaruv zamonaviy psixologik yondashuvlar bilan chambarchas bog'liq ekani ta'kidlanadi. Maqola rahbarlar, psixologlar va inson resurslari sohasi mutaxassislari uchun amaliy ahamiyatga ega.

Kalit so'zlar: Rahbarlik, psixologiya, motivatsiya, emotsional intellekt, liderlik uslubi, qaror qabul qilish, shaxslararo munosabatlar, boshqaruv psixologiyasi.

Abstract: This article analyzes the psychological foundations of modern leadership, specifically the interpersonal relationships between leaders and employees, motivation mechanisms, the importance of emotional intelligence, leadership styles, and the role of psychological factors in decision-making processes. The study emphasizes the direct connection between effective management and modern psychological approaches. The article holds scientific and practical significance for leaders, psychologists, and professionals in the field of human resources management.

Keywords: leadership, psychology, motivation, emotional intelligence, leadership style, decision-making, interpersonal relationships, management psychology.

Аннотация: В данной статье анализируются психологические основы современного лидерства, а именно, межличностные отношения между руководителями и сотрудниками, механизмы мотивации, важность эмоционального интеллекта, стили лидерства и роль психологических факторов в процессе принятия решений. В исследовании подчеркивается прямая связь между эффективным управлением и современными психологическими подходами. Статья имеет научное и практическое значение для руководителей, психологов и специалистов в области управления человеческими ресурсами.

Ключевые слова: Лидерство, психология, мотивация, эмоциональный интеллект, стиль лидерства, принятие решений, межличностные отношения, психология управления.

Kirish. Bugungi kunda tashkilotlarning muvaffaqiyati nafaqat texnologik resurslar yoki moliyaviy imkoniyatlarga, balki inson resurslarini boshqarishdagi samaradorlikka ham bog‘liq. Aynan shu yerda rahbarlikning psixologik jihatlari muhim ahamiyat kasb etadi. Zamonaviy rahbar — bu nafaqat buyruq beruvchi, balki o‘z jamoasining psixologik holatini anglay oladigan, ularni ilhomlantira oladigan va to‘g‘ri yo‘naltira oladigan shaxsdir. Zamonaviy menejment va psixologiya fanlarining rivojlanishi rahbarlik tushunchasiga yangi yondashuvlarni olib keldi.

Asosiy qism. Zamonaviy rahbarning shaxsiy fazilatlari — murosallilik, ijtimoiy sezgirlik, qaror qabul qilishdagi qat’iyatlilik, ochiqlik va emotsional barqarorlik asosiy o‘rinni egallaydi. Har bir rahbar o‘zining liderlik uslubiga ega bo‘lib, bu uslub ko‘pincha uning psixologik xususiyatlariga bog‘liq bo‘ladi.

Emotsional intellekt (EI) — bu o‘z his-tuyg‘ularini anglab, boshqara olish va boshqalarning emotsiyalarini to‘g‘ri talqin qilib, ularga mos munosabat bildira olish qobiliyatidir. Rahbar uchun bu ko‘nikma jamoani ruhlantirish, nizolarni yumshatish va samimiy ish muhitini yaratishda muhim ahamiyatga ega. Psixologik yondashuvga ko‘ra, har bir xodim ichki va tashqi motivatsiyalar ta’sirida harakat qiladi. Maslowning ehtiyojlar ierarxiyasi, Herzbergning ikki omilli nazariyasi yoki McClellandning motivatsion modeli rahbarlarga xodimlarni qanday rag‘batlantirish bo‘yicha aniq yo‘nalishlar beradi. Rahbarlarning qaror qabul qilishida sezgi, tajriba, ehtimoliy xatoliklar, guruh ta’siri va stress holati muhim rol o‘ynaydi. Psixologik barqarorlik rahbarning inqirozli vaziyatlarda to‘g‘ri va tezkor qarorlar qabul qilishiga yordam beradi.

Zamonaviy rahbarlik faqat boshqaruvni anglatmaydi — bu murakkab psixologik jarayon bo‘lib, shaxslararo munosabatlar, hissiyotlar va motivatsiyalar asosida quriladi. Rahbarning psixologik savodxonligi, emotsional intellekti va ijtimoiy sezgirligi tashkilot

muvaffaqiyatining kalitidir. Shu bois, har qanday rahbar doimiy o‘z ustida ishlashi, psixologik bilim va ko‘nikmalarni chuqurlashtirib borishi zarur.

Zamonaviy rahbarlik — bu shunchaki boshqaruv emas, bu ilhomlantirish, ishonch, empatiya, madaniyat yaratish va kelajakni shakllantirish san’atidir. Bunday rahbar doimiy o‘zgaruvchan sharoitda xodimlarning imkoniyatlarini ochib berishga, ularni o‘zini o‘zi boshqarishga undashga qodir. Shu bois zamonaviy rahbarlik psixologik bilim va insonparvar yondashuvni talab qiladi. XXI asrda tashkilotlar samaradorligi nafaqat iqtisodiy ko‘rsatkichlar, balki inson resurslarini boshqarishdagi yondashuvlar bilan ham belgilanmoqda. Boshqaruv jarayonining markazida turgan shaxs — rahbarning psixologik savodxonligi, liderlik uslubi va emotsional kompetensiyalari jamoaning ruhiy holati, motivatsiyasi hamda natijadorligiga bevosita ta’sir ko‘rsatadi. Shu bois, zamonaviy rahbarlik psixologiyasi bugungi kunda dolzarb ilmiy-amaliy yo‘nalishlardan biri hisoblanadi.

Xulosa. Zamonaviy rahbarlik — bu kompleks psixologik va ijtimoiy jarayon bo‘lib, shaxslararo munosabatlar, hissiyotlar, motivatsiya va kommunikatsiya kabi ko‘plab jihatlarni qamrab oladi. Zamonaviy rahbar insoniylik, ochiqlik va hamkorlik tamoyillariga tayangan holda tashkilot faoliyatini samarali boshqara oladi. Shu bois, rahbarlik faqat lavozim emas, balki doimiy o‘zgarish, o‘z ustida ishlash va inson ruhiyatini anglay olish san’atidir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Goleman, D. (1995). *Emotional Intelligence: Why It Can Matter More Than IQ*. Bantam Books.
2. Maslow, A.H. (1943). "A Theory of Human Motivation". *Psychological Review*, 50(4), 370–396.
3. Herzberg, F., Mausner, B., & Snyderman, B. B. (1959). *The Motivation to Work*. John Wiley & Sons.
4. McClelland, D.C. (1961). *The Achieving Society*. Princeton: Van Nostrand.
5. Yukl, G. (2013). *Leadership in Organizations* (8th ed.). Pearson.
6. Robbins, S. P., & Judge, T. A. (2019). *Organizational Behavior*. Pearson Education.